

İŞLETME BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Prof. Dr. Kürşat Yenilmez
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
kyenilmez@ogu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi. Özlem Yenilmez
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
ouzun69@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları ile bunların cinsiyet, sınıf düzeyi, aylık gelir, akademik başarı ve okul öncesi eğitim alma değişkenleri açısından farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini İç Anadolu bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde öğrenim görmekte olan öğrenciler arasından rastlantısal olarak seçilen 329 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Sarigül (2015) tarafından geliştirilen "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği" ile araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel, parametrik ve parametrik olmayan testler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının orta düzeyde olduğu, söz konusu tutum ve davranışlarının cinsiyet ve akademik başarıya göre farklılaştığı, sınıf düzeyi, aylık gelir düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumuna göre ise farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Finansal okuryazarlık, işletme bölümü, tutum.

INVESTIGATION OF FINANCIAL LITERACY ATTITUDE AND BEHAVIOR OF BUSINESS ADMINISTRATION DEPARTMENT STUDENTS

Abstract

The aim of this study is to examine the financial literacy attitudes and behaviors of the students in the department of Business Administration and to determine whether they differ in terms of gender, class level, monthly income, academic achievement and pre-school education. Relational survey model was used in the research. The sample of the study consisted of 329 students selected randomly from the students studying in the Faculty of Economics and Administrative Sciences of a state university in the Central Anatolia region. The data were collected by Financial Literacy Attitude and Behavior Scale which was developed by Sarigül (2015). Obtained data were analyzed using descriptive, parametric and non-parametric tests. As a result of the research; it was determined that financial literacy attitudes and behaviors of the students of the department of business administration were at a medium level and that their attitudes and behaviors differed according to gender and academic success, and they did not differ according to the grade level, monthly income level and pre-school education.

Keywords: Teaching motivation, Prospective science teacher, Prospective middle school mathematics teacher.

GİRİŞ

Okuryazarlık, en genel anlamda bilinen bir alfabe ile yazılı metinleri okuyabilme ve yazabilme durumu olarak tanımlanabilir. Günümüzde okuryazarlık, yazı sembolleri ile gerçekleştirilen bir eylem olmanın çok ötesinde, pek çok zihinsel beceriyi, dili kullanarak gerçekleştirilen iletişim becerilerini ve tutumlarını ifade eden bir eğitim terimi olarak kullanılmaktadır (Aşıcı, 2009). Okuryazarlığın önüne aldığı nesneye

göre her geçen gün farklı bir tanımlaması yapılmaktadır; medyaya dair bir okumadan bahsedildiğinde *medya okuryazarlığı*, bilgisayara ilişkin bir okumadan bahsedildiğinde *bilgisayar okuryazarlığı*, kültüre ilişkin bir okumadan bahsedildiğinde *kültür okuryazarlığı* vb (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). 1980'lerde kullanılmaya başlanan *bilgisayar okuryazarlığı* (computer literacy) kavramı ile 1990'larda ortaya çıkan *bilgi okuryazarlığı* (information literacy) kavramının giderek her türlü bilgiyi içine alması sonucu söz konusu alanlarda çalışanlar akademik anlamda daha spesifik ayrımlara girmiş ve *medya okuryazarlığı* (media literacy) ile *görsel okuryazarlık* (visual literacy) kavramları da kullanılmaya başlanmıştır. Son yıllarda ise kendine özgü birçok bilgi ve beceriyi içinde barındıran *elektronik ve dijital okuryazarlık* kavramlarının kullanıldığını görmekteyiz (Coşkun, Cumaoğlu ve Seçkin, 2013). Alana özgü okuryazarlıklardan en önemlilerinden birisi de finansal okuryazarlıktır.

Finansal okuryazarlık kavramının henüz fikir birliğine varılmış bir tanımı mevcut değildir. Bu kavramın literatürde birçok farklı tanımı olmasının yanı sıra, özetle bu kavram bireyin finansal kararlarında akıllıca davranarak bütçesini yönetebilme yeteneği olarak tanımlanabilir (Biçer ve Altan, 2016).

Finansal okuryazarlığı; Hilgert, Hogarth ve Beverley (2003) finansal bilgi olarak, Mandell (2006) yeni ve karmaşık finansal enstrümanlar arasında değerlendirme kabiliyetine sahip olmak ve bilgiye dayalı kararlar almak suretiyle, en doğru uzun vadeli tercihlere yönelmek olarak tanımlamaktadır (Akt. Tuna ve Ulu, 2016).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'ne göre finansal okuryazarlık, finansal ürünler ve kavramlar hakkında finansal tüketicilerin bilgilendirilmesini veya finansal risk ve çeşitli alternatifler arasında tercih yapabilecek farkındalığa sahip olmasını temin ederek finansal refahını artırma sürecidir (Biçer ve Altan, 2016). Görüldüğü gibi, finansal okuryazarlık üzerine birçok tanım yapılmasına rağmen bu tanımların belli ortak özellikleri vardır. Finansal okuryazarlık, finans alanında temel bilgi edinmenin yanı sıra bu konudaki yetenek, tutum ve davranışları da içermektedir.

Finansal okuryazarlık kavramı finansal bilgi, ürün ve uygulamaları içeren konularda temel düzeyde bilgi sahibi olarak finansal kararlar almayı ifade etmekte kullanılmaktadır (Er ve diğ., 2014). Finansal okuryazar olan bireyler, finansal ürünler hakkındaki gerekli bilgiye ulaşma yollarını bilen, doğru bilgi sahibi olan ve bu bilgi dağıtıcısı ile aldığı finansal kararlardan tasarruf ve tüketim dengesini sağlayarak fayda elde edenlerdir (Danışman, Sezer ve Gümüş, 2016). Bireylerin finansal kararları almasında finansal okuryazarlık becerileri öne çıkmaktadır. Günlük hayatta bireyin refah içinde yaşayabilmesi alınan finansal kararların etkinliğine bağlıdır. Bu kapsamda finansal ürünlerin çok çeşitli olması ve giderek karmaşıklaşması alınan finansal kararların etkinliğini sorgulamamıza neden olmaktadır (Coşkun, 2016).

Finansal okuryazarlığın en temel amaçlarından birisi bireylerin tasarruflarını yönetebilmeleri için yeterli bilgiye sahip olmaları, kişisel borç ve tasarruflarını yönetebilmeleri, kısa ve uzun vadede değerlendirme yaparak paralarını en etkin şekilde kullanmalarınıdır (Şamiloğlu, Kahraman ve Bağcı, 2016). Bireylerin finansal konularda alacağı yanlış kararlar hem bireyi hem de finansal piyasaları olumsuz etkileyebilme potansiyeline sahiptir (Reyes, 2006). Finansal okuryazar olabilmek için şüphesiz finansal kavram, ürün ve uygulamalara ilişkin temel düzeyde bilgi sahibi olmak gerekmektedir.

Bireylerin temel düzeyde finansal kavramlara, araçlara ve konulara ilişkin bilgi sahibi olması, etkin çalışan bir piyasanın varlığı için önem taşımaktadır. Bu nedenle gerek çocukların gerekse yetişkinlerin finansal okuryazarlık düzeyini artırmaya yönelik çalışmalar yapılması, finansal kuruluşların daha iyi çalışmasını sağlayacaktır (Bayram, 2014). OECD'nin üye ülkelerinde yaptığı finansal okuryazarlık araştırmalarında, bireylerin düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Üstelik bireyler, finansal konularda gerçekte olduğundan daha fazla bilgili olduklarını düşünmektedirler (OECD, 2005).

Bireylerin finansal okuryazarlık seviyeleri gündelik yaşantılarını etkilediği kadar toplumsal bir bakış açısı ile tüm finansal sistemin etkinliğine ve verimliliğine etki etmektedir. Bu etkileri sebebiyle finansal okuryazarlık gerek konuyla ilgili akademisyenlerin gerekse de hükümetlerin ilgi alanındaki bir konudur

(Ergün, Şahin ve Ergin, 2014). Alanyazın incelendiğinde üniversite öğrencilerinin, sektör çalışanlarının ve yetişkinlerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik çeşitli araştırmalara (Danışman, Sezer ve Gümüş, 2016; Coşkun, 2016; Er ve diğ., 2014; Tuna ve Ulu, 2016; Şamiloğlu, Kahraman ve Bağcı, 2016; Bayram, 2014; Ergün, Şahin ve Ergin, 2014; Kılıç, Ata ve Seyrek, 2015; Çam ve Barut, 2015; Alkaya ve Yağlı, 2015) rastlanmaktadır. Bernheim (1998) araştırmasında katılımcıların büyük kısmının çok basit finansal hesaplamaları yapamadıklarını, temel düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olmadıklarını ve tasarrufa yönelik göz kararı davranışlar sergilediklerini belirlemiştir.

Prawitz ve diğerleri (2006) finansal kaygı/finansal iyilik halinin belirlenmesine yönelik bir ölçek geliştirmişlerdir. Dew ve Xiao (2011) finansal yönetim davranış ölçeği geliştirmişler, bireylerin yatırım ve borçlanma seviyeleri ile finansal davranışlarının ilişkilerini ortaya koymuşlardır.

Gönen ve Özmete (2007) bireylerin finansal inançları, finansal kaygıları, satın alma davranışları, ekonomik durumlarına ilişkin algılarını ortaya koyabilmek, finansal yönetim sürecinde yardıma ya da eğitime ihtiyaç duydukları konuları belirlemek amacı ile gerçekleştirdikleri araştırmada; katılımcıların ekonomik durumlarının gelecekte şu andakinden daha iyi olacağını düşünmediklerini, ihtiyaç duymadıkları ve kullanmadıkları ürünler ile bütçelerine uygun olmayan ürünleri satın almadıklarını, ekonomik amaçlara ulaşabilmek için yardıma ihtiyaç duyduklarını, kadınların erkeklere kıyasla gelir düzeylerini daha iyi bulduklarını tespit etmişlerdir.

Jorgensen (2007) üniversite öğrencilerinin finansal bilgi düzeyleri, tutum ve davranışları üzerindeki ebeveyn etkilerini incelediği çalışma sonucunda; öğrencilerin finansal tutum ve davranışları üzerinde ebeveynlerin etkisinin olduğunu ortaya koyarken finansal bilgiye etkisi olmadığını tespit etmiştir.

Sevim, Temizel ve Sayılır (2012) bireylerin finansal okuryazarlıkları ile borçlanma davranışları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmaları sonucunda borçlanma davranışlarının finansal okuryazarlık düzeylerine göre değişkenlik gösterdiğini belirlemiştir.

Birçok ampirik çalışma da finansal konulardaki sağlıklı tutum ve davranışlar ile bireylerin finansal bilgi düzeyleri ve demografik özellikleri arasında nedensel bağlantılar olduğunu ortaya koymaktadır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra gelişmiş ülkelerde de gelecekte yaşanabilecek büyük sorunlar arasında bireylerin finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin düşük olması problemi gösterilmekte ve bu problem devletler tarafından önlem alınması gereken sorunlar arasında yer almaktadır (Kılıç, Ata ve Seyrek, 2015). Dünyanın birçok yerinde bu alanla ilgili çalışmalar yapılmakta ve finansal okuryazarlık seviyesini ölçen anketler uygulanmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda, finansal okuryazarlık düzeyi düşük çıkan bireylere/gruplara bu alanla ilgili temel bilgi düzeyinde eğitimler verilmektedir (Ergün, Şahin ve Ergin, 2015, Gökmen, 2012). Görüldüğü üzere, finansal okuryazarlık toplumdaki tüm bireyleri ilgilendiren önemli bir konudur.

Finansal okuryazarlık ile bilgiden beceriye, beceriden tutuma ve tutumdan davranışlara bir bağlantı söz konusudur (Holzmann, 2010). Diğer bir deyişle finansal okuryazarlık, bir kişinin finansal bilgisi ile bu konudaki beceri, tutum ve davranışlarının birleşimidir. Bireylerin tutum ve davranışlarının finansal refah düzeyleri üzerinde belirgin bir etkisi vardır. Bu nedenle finansal okuryazarlık ile ilgili ölçme çalışmalarında tutum ve davranışların da belirlenmesi önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları nasıldır?
- İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları cinsiyet, sınıf, aylık gelir, akademik başarı ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM**Araştırmanın Modeli**

Nicel türdeki bu çalışmada ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Karasar'a (2003) göre bu modeller, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya değişim derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini devlet üniversitelerinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde 2018 – 2019 öğretim yılında öğrenim görmekte olan tüm öğrenciler, örneklemini ise İç Anadolu Bölgesi'ndeki bir devlet üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde 2018 – 2019 öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğrenciler arasından rastlantısal olarak seçilen 329 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan öğrencilere ilişkin bazı bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Örneklemeye İlişkin Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	157	47,7
	Erkek	172	52,3
Sınıf	1.Sınıf	91	27,7
	2.Sınıf	84	25,5
	3.Sınıf	77	23,4
	4.Sınıf	77	23,4
Akademik Başarı	0-1,99	104	31,6
	2-2,99	205	62,3
	3-4,00	20	6,1
Aylık Gelir (TL)	0-1999	56	17,0
	2000-2999	94	28,6
	3000+	179	54,4
Okul Öncesi Eğitim	Alan	185	56,2
	Almayan	144	43,8

Tablo 1'e göre, örneklemin çoğunluğu akademik başarıya göre orta düzey başarıya sahip, aylık gelir durumuna göre 3000-TL'den fazla gelire sahip öğrencilerden oluşmakta iken, öğrencilerin cinsiyete, okul öncesi eğitim alma durumuna ve sınıf düzeylerine göre yaklaşık olarak homojen dağılım gösterdiği söylenebilir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla Sarıgül (2015) tarafından geliştirilen "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği dört faktörden (Harcama, Tutum, Algı, İlgı) ve toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Harcama ve Tutum faktörleri 4'er, Algı ve İlgı faktörleri 3'er madde içermektedir. Ayrıca araştırmacılar tarafından hazırlanan bilgi formu aracılığıyla katılımcıların cinsiyet, sınıf, akademik başarı, aylık gelir düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumlarına ilişkin bilgiler elde edilmiştir.

Veri Analizi

Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Sarıgül (2015) tarafından gerçekleştirilmiş olup Harcama, Tutum, Algı, İlgı faktörleri ile ölçeğin tamamına ilişkin içtutarlılık katsayıları sırasıyla ,78, ,76, ,78, ,77 ve ,72 şeklinde bulunmuştur. Bu çalışmada ise söz konusu içtutarlılık katsayıları sırasıyla ,66, ,50, ,51, ,51 ve ,71 olarak hesaplanmıştır. Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği'nin Harcama ve Tutum faktörlerinin her bir maddesi için Hiç

Katılmıyorum (1), Çok Az Katılıyorum (2), Kısmen Katılıyorum (3), Oldukça Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde puanlama yapılmış, Algı ve İlgi faktörlerinin her bir maddesi için Hiçbir Zaman (1), Çok Nadiren (2), Ara Sıra (3), Genellikle (4), Her Zaman (5) şeklinde puanlama yapılmış ve her öğrenci için faktör toplam puanları ve ölçek toplam puanı hesaplanmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda verilerin akademik başarı değişkeni hariç normal dağılıma sahip olduğu anlaşılmış buna göre cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenlerine göre farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi, sınıf ve aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılık olup olmadığı tek yönlü varyans analizi, akademik başarıya göre farklılık olup olmadığı ise Kruskal Wallis analizi ile araştırılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacına yönelik olarak gerçekleştirilen analizlere ve bu analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarını genel olarak belirlemek amacıyla faktör toplam puanları ile ölçek toplam puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Genel Analiz

Faktör	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	SS
Harcama	4	20	11,25	3,60
Tutum	6	20	15,44	2,76
Algı	3	15	11,78	2,68
İlgi	3	15	9,53	2,38
Toplam	26	67	48,00	7,75

Tablo 2’ye göre, işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının genel olarak “orta” düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları faktörler bazında incelendiğinde; Tutum puanlarının Harcama puanlarından ve Algı puanlarının İlgi puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Farklılık Analizi

Faktör	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Harcama	Kadın	157	10,94	3,61	-1,48	,14
	Erkek	172	11,53	3,58		
Tutum	Kadın	157	15,66	2,35	1,35	,18
	Erkek	172	15,25	3,09		
Algı	Kadın	157	12,12	2,35	2,21	,03*
	Erkek	172	11,47	2,92		
İlgi	Kadın	157	9,01	2,17	-3,91	,00*
	Erkek	172	10,01	2,46		
Toplam	Kadın	157	47,72	6,97	-,63	,53
	Erkek	172	48,26	8,41		

Tablo 3’de, öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının cinsiyet değişkenine göre Algı ve İlgi faktörleri bazında farklılaşırken, genel olarak ve diğer faktörler bazında farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, kadınların Algı puanının erkeklerden daha yüksek olduğu ve erkeklerin İlgi puanının kadınlardan daha yüksek olduğu söylenebilir ($p < .05$).

İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Sınıfa Göre Farklılık Analizi

Faktör	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Harcama	Gruplar arası	56,28	3	18,76	1,45	,23
	Grup içi	4201,28	325	12,93		
	Toplam	4257,56	328			
Tutum	Gruplar arası	24,95	3	8,32	1,09	,35
	Grup içi	2478,26	325	7,63		
	Toplam	2503,21	328			
Algı	Gruplar arası	24,35	3	8,12	1,13	,34
	Grup içi	2328,46	325	7,16		
	Toplam	2352,80	328			
İlgi	Gruplar arası	10,50	3	3,50	,62	,61
	Grup içi	1845,48	325	5,68		
	Toplam	1855,98	328			
Toplam	Gruplar arası	226,16	3	75,39	1,26	,29
	Grup içi	19481,84	325	59,94		
	Toplam	19708,00	328			

Tablo 4'de, öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının genel olarak ve faktörler bazında sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, sınıf değişkeninin öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının akademik başarı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis analizi ile incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Akademik Başarıya Göre Farklılık Analizi

Faktör	Kaynak	N	Sıralar Ortalaması	sd	Ki-kare	p	Fark
Harcama	0-1,99	104	155,48	2	3,07	,22	
	2-2,99	205	166,96				
	3-4	20	194,42				
Tutum	0-1,99	104	151,96	2	6,85	,03*	3>1
	2-2,99	205	167,11				3>2
	3-4	20	211,15				
Algı	0-1,99	104	166,36	2	6,67	,04*	3>1
	2-2,99	205	159,32				3>2
	3-4	20	216,20				
İlgi	0-1,99	104	163,67	2	6,97	,03*	3>1
	2-2,99	205	160,44				3>2

	3-4	20	218,65				
Toplam	0-1,99	104	155,36	2	10,22	,01*	3>1
	2-2,99	205	163,63				3>2
	3-4	20	229,12				

Tablo 5, öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının Harcama faktörü hariç genel olarak ve diğer faktörler bazında akademik başarı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığını göstermektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için gerçekleştirilen Mann Witney U testleri sonucunda, akademik başarısı 3-4 arasında olan öğrencilerin Tutum, Algı, İlgi ve toplam puanlarının, 0-1,99 ve 2-2,99 arasında akademik başarıya sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$).

İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının aylık gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Aylık Gelir Düzeyine Göre Farklılık Analizi

Faktör	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Harcama	Gruplar arası	50,63	2	25,32	1,96	,14
	Grup içi	4206,93	326	12,91		
	Toplam	4257,56	328			
Tutum	Gruplar arası	1,33	2	,66	,09	,92
	Grup içi	2501,88	326	7,67		
	Toplam	2503,21	328			
Algı	Gruplar arası	12,03	2	6,02	,84	,43
	Grup içi	2340,77	326	7,18		
	Toplam	2352,80	328			
İlgi	Gruplar arası	22,45	2	11,22	1,99	,14
	Grup içi	1833,53	326	5,62		
	Toplam	1855,98	328			
Toplam	Gruplar arası	141,04	2	70,52	1,18	,31
	Grup içi	19566,96	326	60,02		
	Toplam	19708,00	328			

Tablo 6'da, öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının genel olarak ve faktörler bazında aylık gelir düzeyine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, aylık gelir düzeyi değişkeninin öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının okul öncesi eğitim alma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre Farklılık Analizi

Faktör	Okul Öncesi Eğitim	n	$\bar{x}$	SS	t	p
Harcama	Alan	185	11,32	3,74	,43	,67
	Almayan	144	11,15	3,43		
Tutum	Alan	185	15,50	2,67	,43	,67
	Almayan	144	15,37	2,88		
Algı	Alan	185	11,79	2,66	,13	,90
	Almayan	144	11,76	2,72		
İlgi	Alan	185	9,67	2,23	1,16	,25
	Almayan	144	9,35	2,56		
Toplam	Alan	185	48,29	7,78	,76	,45
	Almayan	144	47,63	7,73		

Tablo 7’de, öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının genel olarak ve faktörler bazında okul öncesi eğitim alma durumuna göre farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre, okul öncesi eğitim alma durumu değişkeninin öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları incelenmiştir. Elde edilen betimsel sonuçlara göre, İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları genel olarak “orta” düzeydedir. Bu sonuç alanyazındaki Danışman, Sezer ve Gümüş (2016), Er ve diğ. (2014), Bayram (2014), Kılıç, Ata ve Seyrek (2015), Ergün, Şahin ve Ergin (2014) çalışmalarının sonuçları ile paralellik göstermektedir. Öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları faktörler bazında incelendiğinde; Tutum puanlarının Harcama puanlarından ve Algı puanlarının İlgi puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kadınların Algı faktörü puanlarının erkeklerden ve erkeklerin İlgi faktörü puanının kadınlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte alanyazında erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu yönünde bulgular (Şamiloğlu, Kahraman ve Bağcı, 2016; Kılıç, Ata ve Seyrek, 2015) mevcuttur. Buna göre cinsiyetin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları üzerine etkisinin tam olarak belirlenebilmesi için daha çok çalışma yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin Harcama faktörü dışında genel olarak finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının orta ve düşük başarıya sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç alanyazındaki Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) ve Alkaya ve Yağlı (2015) çalışmalarının sonuçları ile paralellik göstermektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının sınıf düzeyi, aylık gelir düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenlerine göre farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte alanyazında sınıf ve aylık gelir düzeyine göre finansal okuryazarlık düzeylerinin farklılaştığına ilişkin bulgular (Danışman, Sezer ve Gümüş, 2016; Tuna ve Ulu, 2016; Ergün, Şahin ve Ergin, 2014; Biçer ve Altan, 2016) da mevcuttur. Buna göre sınıf ve aylık gelir düzeyinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları üzerine etkisinin tam olarak belirlenebilmesi için daha çok çalışma yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Bireylerin finansal konularda farkındalığının artırılmasını, finansal tutum ve davranışlarının bilgi temelli kararlara dayalı şekillenmesini sağlamak amacıyla finansal okuryazarlık eğitimleri verilebilir.

- Finansal okuryazarlığı geliştirmek için eğitim programlarına bu alanla ilgili seçmeli dersler eklenebilir, alanında uzman kişiler tarafından seminerler verilebilir ve bireylerin piyasalar hakkında bilgilerini artırıcı simülasyon eğitimler düzenlenebilir.
- Bireylerin finansal tutumları ve davranışları üzerinde başta finansal bilgi ve beceri olmak üzere sosyal, kültürel ve dini faktörlerin etkileri de araştırılabilir.
- Bu çalışmada ele alınmayan farklı bağımsız değişkenlerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik benzer araştırmalar yapılabilir.
- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi diğer bölümlerinde ve farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin de finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarını incelemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

Not: Bu çalışmanın bir kısmı, 26-27 Nisan 2019 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 10'uncu Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Alkaya, A. ve Yağlı, İ. (2015). Finansal okuryazarlık-finansal bilgi, davranış ve tutum: Nevşehir hacı beктаş veli üniversitesi iibf öğrencileri üzerine bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.

Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 9-26.

Bayram, S.S. (2014). Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama. *Business & Management Studies: An International Journal*, 2(2), 105-135.

Bernheim, D.B. (1998). Financial illiteracy, education and retirement saving, in *Living with Defined Contribution Pensions*, 38-68.

Coşkun, Y.D., Cumaoglu, G.K. ve Seçkin, H. (2013). Bilgisayar öğretmen adaylarının bilişim alanıyla ilgili okuryazarlık kavramlarına yönelik görüşleri. *International Journal Of Human Sciences*, 10(1), 1259-1272.

Coşkun, S. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal davranış ve tutumlarının belirlenmesi: finansal okuryazarlık algıları üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2247-2258.

Çam, A.V. ve Barut, A. (2015). Finansal okuryazarlık düzeyi ve davranışları: gümüşhane üniversitesi önlisans öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 63-72.

Danışman, E., Sezer, E. ve Gümüş, U.T. (2016). Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 26(2), 1-37.

Dew, J. ve Xiao, J.J. (2011). The financial management behavior scale: development and validation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(1), 43-59.

Er, F., Temizel, F., Özdemir, A. ve Sönmez, H. (2014). Lisans eğitim programlarının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin araştırılması: Türkiye örneği, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 113-126.

Ergün, B., Şahin, A. ve Ergin, E. (2014). Finansal okuryazarlık: işletme bölümü öğrencileri üzerine bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 847-864.

Gökmen, H. (2012). *Finansal okuryazarlık*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Gönen, E. ve Özmete E. (2007). Finansal refah: finansal yönetim sürecinden duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 9(11), 57-70.

Holzmann, R. (2010). Bringing financial literacy and education to low and middle income countries: the need to review, adjust and extend current wisdom, *World Bank Social Protection Discussion Paper*, No. 56501.

Jorgensen, B.L. (2007). *Financial literacy of college students: parental and peer influences*. Master's Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University.

Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayıncılık.

Kılıç, Y., Ata, H.A. ve Seyrek, H.İ. (2015). Finansal okuryazarlık: üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66, 129-150.

Kurudayıoğlu M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 28, 283-298.

OECD. (2005). *Improving financial literacy analysis of issues and policies*. Paris: OECD Publishing.

Prawitz, A., Garman, E.T., Sorhaindo, B., O'Neill, B., Kim, J. ve Drentea, P. (2006). Incharge financial distress/financial well-being scale: development, administration, and score interpretation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 17(1), 34-50.

Reyes, R.L. (2006). *The psychological meanings of money*. Unpublished Doctoral Thesis. Alliant International University.

Sevim, N., Temizel, F. ve Sayılır, Ö. (2012). The effects of financial literacy on the borrowing behaviour of Turkish financial consumers. *International Journal of Consumer Studies*, 36(5), 573-579.

Şamiloğlu, F., Kahraman, Y.E. ve Bağcı, H. (2016). Finansal okuryazarlık araştırması: erciyes üniversitesi öğrencileri üzerinde bir uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICAFR 16 Özel Sayısı, 308-318.

Tuna, G. ve Ulu, M.O. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: işletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICAFR 16 Özel Sayısı, 128-141.